

TERMIGAL: A TERMINOLOXÍA CIENTÍFICO-TÉCNICA EN GALEGO

M^a del Pilar Alvariño Alvariño, Juan Carlos Búa Carballo,
Berta Castaño Torrado, Blanca Sánchez Sampedro,
M^a Belén Souto García, Rut Vázquez González
Termigal (Servicio de Terminoloxía de Galicia)

Abstract: In this article the Terminology Service of Galicia (Termigal) will be presented, together with the various terminological research works which are being currently carried out by this service. Furthermore, we will offer a vision of the organization and management of those terminological researches, focusing on the aquatic organisms terminological databank, which laid the foundations for the "Vocabulario multilingüe de organismos acuáticos" (a multilingual vocabulary on aquatic organisms). Finally, there will be provided some exemplifications of a systematic terminological analysis of neologisms in the area of internet, which is part of a wider project on computing and telecommunications. Each section in which this article is divided is introduced by a brief theoretical study, which is accompanied by clarifying examples. It is essential we realize that there exists an increasingly demand of Galician terminology, and that a service like Termigal is trying to fill this terminology vacuum. The creation of a Terminology Service in Galicia has as its main function to coordinate the contributions of all the specialists in Galician terminology in order to join efforts and offer a normalized and standardized terminology.

1. Introducción
2. A terminoloxía
3. O traballo de Termigal
 - 3.1. Documentación e compilación de material. As publicacións de Termigal. A terminoloxía concreta
 - 3.2. Bancos terminolóxicos
 - 3.2.1. Introducción
 - 3.2.2. Banco de termos de organismos acuáticos

3.3. Análise terminolóxica

3.3.1. Neoloxismos no eido de internet

3.3.2. Mostra da análise dos seguintes termos: Internet, web, e-mail, snail mail, spam, electronic mailbox, emoticon, @

Referencias bibliográficas

1. Introducción

Termigal, o Servicio de Terminoloxía de Galicia, naceu no ano 1997 como resultado dun convenio entre a Real Academia Galega e o Centro para a Investigación en Humanidades Ramón Piñeiro (que depende da Dirección Xeral de Política Lingüística). Desenvolve a súa actividade no Centro Ramón Piñeiro, situado na estrada de Santiago a Noia km 3, na Barcia en Santiago de Compostela. Pódese contactar con este servizo a través do teléfono 981-542653, do fax 981-542553 ou do correo electrónico: termigal@cirp.es. O servizo está dirixido por D. Manuel González González, catedrático de Filoloxía Románica da Universidade de Santiago, membro da RAG e director do seu Seminario de Lexicografía e conta neste momento coa colaboración dos seguintes bolseiros:

- no Centro Ramón Piñeiro: M^a Belén Souto García, M^a del Pilar Alvariño Alvariño, Juan Carlos Búa Carballo e Rut Vázquez González.
- no Seminario de Lexicografía da Real Academia Galega: Berta Castaño Torrado, Blanca Sánchez Sampedro, Margarita González González e Mónica Places Torrado.

A creación de Termigal é froito da necesidade de dota-lo galego de ferramentas para favorece-lo seu uso nos distintos ámbitos técnicos e profesionais.

O feito de que o galego sexa unha lingua minorizada baixo o dominio dunha lingua estatal fai que a terminoloxía non chegue directamente a partir da lingua orixinaria, senón mediatizada, no noso caso, polo castelán. De aí a necesidade de estudar coidadosamente os termos desde a perspectiva do galego sen tomar directamente a solución do castelán.

2. A terminoloxía

A terminoloxía volveuse unha necesidade na sociedade actual propiciada por unha serie de factores que desencadearon o seu florecemento (Cabré: 1992, pp. 21-22):

- o gran desenvolvemento da ciencia e da técnica,
- o crecemento acelerado da tecnoloxía e a súa difusión xeneralizada na sociedade,

- o auxe das relacións internacionais a tódolos niveis (político, económico e cultural) que fai que se universalice o mercado,
- a masificación da produción que prima o produto estándar sobre o artesanal,
- a transferencia de coñecementos e produtos, que provoca a aparición de novos mercados de intercambio e a necesidade de afronta-lo multi-lingüismo que xorde como consecuencia,
- a importancia da información na sociedade actual,
- o desenvolvemento dos medios de comunicación e
- a intervención dos gobernos en materia lingüística (políticas lingüísticas defensivas e de planificación).

Esta serie de factores fai que o traballo terminolóxico sexa moi importante, sobre todo, no contexto das linguas minorizadas en proceso de normalización, que se atopan nunha situación de contacto con outra lingua máis poderosa á que estiveron historicamente subordinadas. Neste sentido, os gobernos deben contar cunha política que planifique o uso da lingua para normalizala, de xeito que sexa maioritaria a lingua propia na comunidade lingüística de que se trate. Ademais, deben garanti-los dereitos dos falantes á hora de utilizala, dotándoa de recursos axeitados para tódolos contextos comunicativos e facendo que o seu uso se estenda a tódolos planos.

Un centro de terminoloxía, en concreto, ten entre as súas funcións, a de compilar e sistematizar todo o léxico especializado a través de medios informáticos que axilicen o seu traballo. E, ademais, débelle ofrecer este traballo depurado e normativizado ós especialistas para proporcionarlles ferramentas de comunicación. Pero, ó mesmo tempo, ha de estar ó servizo de calquera usuario da lingua que o precise.

3. O traballo de Termigal

Termigal está desenvolvendo unha serie de actividades e de traballos destinados á modernización da lingua galega e á súa instalación en ámbitos dos que se viu inxustamente arredada. Falaremos, en primeiro lugar, do traballo de documentación e compilación de terminoloxía en galego e noutras linguas, das publicacións realizadas polo servizo e da atención de consultas terminolóxicas concretas. De seguido, describirémo-los bancos de datos, con exemplos concretos do *Vocabulario dos organismos acuáticos* (F. Lahuerta Mouriño e F. X. Vázquez Álvarez: 2000), xa que son ferramentas indispensables para o almacenamento da terminoloxía; e, por último, referirémonos a cómo se fai unha investigación terminolóxica, con exemplos prácticos sobre termos de Internet.

3.1. Documentación e compilación de material. As publicacións de Termigal. A terminoloxía concreta

A práctica do traballo terminolóxico debe dotarse, para comezar, duns principios teóricos sobre os que se desenvolver dun xeito controlado, mais precisa tamén dun material de soporte sobre o que botar a andar. Por iso, unha das primeiras tarefas que se fixo en Termigal foi a de recoller documentación sobre terminoloxía e material bibliográfico especializado. Deste xeito, constituíuse un fondo bibliográfico que servise de punto de partida para o traballo que se realiza. Nestes momentos contamos cun exemplar de, practicamente, tódolos vocabularios, léxicos e dicionarios especializados publicados en galego ou que teñen o galego como punto de referencia. Ó mesmo tempo, foise creando outro fondo bibliográfico con obras terminolóxicas de carácter teórico e de carácter aplicado referidas a outras linguas, pero que son imprescindibles para facer un seguimento da evolución do traballo terminolóxico no mundo.

Un dos primeiros proxectos nos que se empezou a traballar en Termigal foi o da construción dun banco de datos terminolóxico, que recolle a información dos traballos terminolóxicos en galego ata o ano 1998 (glosarios, dicionarios, manuais de especialidade, etc). Agora está pendente de revisión para poñer en liña. Para a elaboración deste banco de datos utilizouse bibliografía dos seguintes ámbitos:

administrativo	etnografía	oficios
alimentación	etnoloxía	pintura
apicultura	fitoloxía	prehistoria
arqueoloxía	formación profesional	química
arquitectura	gastronomía	seguros
arte	historia	teatro
banca	informática	téxtil
bioloxía	matemáticas	transporte
comercio	medicina	urbanismo
comunicación	medios de comunicación	xardinería
construcción	metalurxia	xeografía
contabilidade	meteoroloxía	xeoloxía
economía	minería	xeometría
electricidade, electrónica	mitoloxía	xurídico
epigrafía	música	zooloxía
escultura	náutica	

Entre os traballos máis representativos dos que se extraeu a información podemos sinalar os seguintes léxicos, manuais, dicionarios, etc.:

- Alonso Pimentel, S. e Vázquez López, M.^a X., *Vocabulario da música e espectáculos*, Xunta de Galicia, Santiago, 1988.
- Álvarez Losada, R. e Martín Biedma, R., *Glosario de termos bancarios*, Xunta de Galicia, Santiago.
- Asorey, X., Torres Romar, X., Castro, A. e Gallego, X. L., *Diccionario temático e ilustrado de apicultura. Vocabulario castelán-galego*, CEDAGA (Centro de experimentación e divulgación apícola de Galicia), 1989.
- Benavente Jareño, P., *Guía de alimentación*, Centro de Investigacións Lingüísticas e Literarias “Ramón Piñeiro”, Xunta de Galicia, Santiago, 1995.
- Blanco Valdés, Xoan L., *Léxico editorial castelán-galego*, Servicio de Normalización Lingüística da Universidade de Santiago de Compostela, 1993.
- Boullón Agrelo, A. I., Díaz Abreira, C. e Penoucos Castiñeiras, M., *Vocabulario comercial básico*, Xunta de Galicia, Santiago, 1988.
- Candocia Pita, P., Fernández Prieto, L. e Sousa Fernández, X. C., *Vocabulario de Historia*, Servicio de Normalización Lingüística da Universidade de Santiago de Compostela, 1994.
- Carballo Martínez, A. e Dosil López, B., *Diccionario Galego de Banca*, Xunta de Galicia, Santiago, 1993.
- Celso Matalobos, M. e Díaz López, O., *Vocabulario Galego de Formación Profesional*, Edicións Celta, Lugo, 1984.
- Colectivo “A Corrente”, *Léxico básico das Ciencias Naturais castelán-galego*, Anexo do Cartafol, Servicio de Normalización Lingüística da Universidade de Santiago de Compostela, 1994.
- Comisión de Normalización Lingüística da Facultade de Xeografía e Historia, *Léxico básico de Arqueoloxía castelán-galego*, Servicio de Normalización Lingüística da Universidade de Santiago de Compostela, 1996.
- *Léxico básico de Xeografía castelán-galego*, Servicio de Normalización Lingüística da Universidade de Santiago de Compostela, 1996.
- Díaz-Fierros Taberneiro, C., *Vocabulario da Función Pública (inglés-galego)*, Boletín de administración e lingua, 6, pp. 44-51.
- Dobao, X. A., *Pesos e medidas*, Xunta de Galicia, Santiago, 1988.
- Fandiño Martínez, X. M. e outros, *Diccionario galego de Xeografía*, Xunta de Galicia, Santiago, 1993.
- Feixó, F., *A cociñar con Paco Feixó*, Ir Indo, Vigo, 1993.
- Fernández Sabín, R., *Vocabulario da electricidade e electrónica*, Xunta de Galicia, Santiago, 1991.
- Fernández Salgado, B., *Vocabulario galego básico do fútbol*, Revista Educación en Galicia, 1988, pp. 20-22.
- Fuentes Arderiu, X. (coord.), *Diccionario inglés-castellano-catalán-euskera-gallego de biología y patología moleculares*, Sociedad española de bioquímica clínica y patología molecular, Barcelona, 1997.
- Gómez Guinovart, J. e Lorenzo Suárez, A. M., *Vocabulario de informática galego-inglés-castelán*, SNL da Universidade de Vigo, Vigo, 1994.

- Iglesias González, S. (Dr.), *Vocabulario galego das Artes Plásticas*, Sociedade Galega de Arte Moderna, Santiago, 1994.
- *Diccionario galego de termos artísticos*, Sociedade Galega de Arte Contemporánea, Santiago de Compostela, 1995.
- León, M., *Diccionario Políglota del Tren (Alemán-Catalán-Euskera-Francés-Gallego-Inglés)*, Vía Libre, Madrid, 1997.
- Léxico de urbanismo, construcción e arquitectura (Castelán-Galego)*, Colegio Oficial de Arquitectos de Galicia e Servicio de Normalización Lingüística do Concello de Vigo, Vigo, 1998.
- López Varela, E., Pichel Lorenzo, A. e Facal Cancela, E., *Vocabulario temático ilustrado, galego-français-español-english*, Galaxia, Vigo, 1992.
- Losada Cortiñas, E., Castro González, J. e Niño Ricoi, E., *Nomenclatura vernácula da flora vascular galega*, Xunta de Galicia-Consellería de Agricultura, Gandería e Montes, 1992.
- Martínez Martínez, P., *Vocabulario básico de Radiodiagnóstico*, Xunta de Galicia, Santiago, 1994.
- Masa Vázquez, X. M. (coord.), *Vocabulario de matemáticas (galego-español-inglés-portugués)*, Universidade de Santiago de Compostela, 1995.
- Miró Balagué, J. (coord.), *Diccionario castellano-catalán-euskera-gallego de bioquímica clínica*, Sociedad Española de Bioquímica Clínica y Patología Molecular, Barcelona, 1997.
- Novo Folgueira, P., *Vocabulario elemental do Deporte*, Xunta de Galicia, Santiago, 1988.
- Novo Folgueira, P., López García, X. e Campos, F., *Vocabulario galego de comunicación*, Edicións Lea, S.L., Santiago, 1993.
- Núñez Singala, M. C., Fernández Salgado, B. e Miramontes Castro, M. X., *Vocabulario do Medio Físico*, Xunta de Galicia, Santiago, 1988.
- R.A.G./I.L.G., *Léxico administrativo castelán-galego*, Santiago, 1991.
- Rodríguez Ennes, L. e Blanco Rodríguez, L., *Vocabulario xurídico, aforismos e locucións latinas, castelán-galego, latín-galego*, Servicio de Publicacións da Universidade de Vigo, 1997.
- Romero Masiá, Ana e Arias Vilas, Felipe, *Diccionario de termos de Arqueoloxía e Prehistoria*, Ir Indo, Vigo, 1995.
- Sociedade Galega de Historia Natural, *Atlas de Vertebrados de Galicia. Aves, tomo II*, Consello da Cultura Galega (Ponencia de Patrimonio Natural), Santiago de Compostela, 1995.
- Varela Barreiro, F. X., Puentes Chao, A. e Rodríguez Guerra, A., *Vocabulario de restaurantes*, Xunta de Galicia, Santiago, 1991.
- Varela Barreiro, F. X., Puentes Chao, A. e Rodríguez Guerra, A., *Vocabulario de tabernas, bares e cafeterías*, Xunta de Galicia, 1991.
- “Vocabulario temático galego-castelán, castellano-gallego III - oficios e profesións, oficios y profesiones”, Centro tiendas.
- “Vocabulario do basquet”, en *Educación en Galicia*, 1988.

A escolla do material bibliográfico recolle unha grande parte dos traballos terminolóxicos feitos en Galicia desde finais da década de 1980, de xeito que se poidan ter en conta as propostas e investigacións xa feitas sobre un termo para aproveitálas ou desbotalas, segundo os casos.

Este banco de datos, aínda pendente de revisión, consta, actualmente, de máis de 100.000 fichas que conteñen a información proporcionada pola fonte orixinal, normalmente, os campos da entrada, a categoría gramatical, o tecnolecto, a correspondencia en castelán coa súa categoría gramatical e a indicación da fonte de onde se extrae a información. (Véxase Ficha).

A súa finalidade é poñer na rede os traballos realizados en galego que recollan terminoloxía e distintos campos, indicando a fiabilidade e validez desde o punto de vista normativo dos termos que se inclúen. Así, poderase dispoñer dunha fonte de consulta terminolóxica útil e fiable.

Ficha¹

Entrada: abada
Transfon:
Etimoloxía:
Categoría: <i>s.f.</i>
Tecnolecto: xeografía
Definición: Declive con tendencia á concavidade que pode amosar unha forma de relevo como un monte, un outeiro, un cerro, etc.
Nomcient:
Símbolo:
Exemplo:
Fonte: Dic. Gal. Xeo., p. 13.
Sinónimos: aba, ladeira
Termrel:
Castelán: ladera
Cat 1: <i>s.f.</i>
Inglés:
Cat 2:
Francés:
Cat 3:
Portugués:
Cat 4:
Italiano:
Cat 5:
Alemán:
Cat 6:
Catalán:
Cat 7:
Datacuñ: 1990
Remisións:
Observa:
Nivelfiabi: 0

1. Ficha de baleirado do banco de datos terminolóxico.

Co fin de contribuír á difusión da linguaxe especializada en galego e á dotación de medios que axuden neste sentido, Termigal leva publicados os seguintes traballos:

–*Diccionario plurilingüe de telecomunicacións* (inglés, castelán, catalán, vasco e galego), en colaboración co CINDOC (Grupo de Terminología y Documentación en Ciencia y Tecnología, afiliado ó CSIC) (1999), sobre telefonía móbil, cunha media de 5.000 termos, dos que Termigal fixo a parte correspondente ó galego;

–*Formularios notariais* (1998): trátase dunha compilación de modelos de documentos notariais realizada por D. Victorino Gutiérrez Aller, que Termigal revisou e corrixiu. Ó final do volume incluíuse un glosario galego-castelán para facilita-la busca de termos coas súas correspondencias. Ademais, o libro leva un disquete para poder traballar máis facilmente sobre estes padróns, modificando ou copiando todo o que cumpra. Con isto, preténdese incrementa-lo uso do galego no ámbito notarial, no que o castelán viña sendo a lingua habitual.

–*Regulamentos municipais I* (1998): son textos elaborados por D. Xaquín Monteagudo que recollen a lexislación no ámbito municipal, revisados e corrixidos por Termigal. Este traballo está realizado co patrocinio da Fegamp (Federación Galega de Municipios e Provincias) e tamén inclúe un disquete para facilita-la súa utilización.

–Revisión e corrección lingüística do *Diccionario de economía de La Voz de Galicia* (1998).

–*Vocabulario de organismos acuáticos* (2000), elaborado por Fernando Lahuerta Mouriño e Francisco X. Vázquez Álvarez e revisado e corrixido polo director de Termigal, Manuel González González. Trátase dun vocabulario multilingüe: galego, castelán, inglés, francés e portugués, que contén nomes de peixes, moluscos, crustáceos, mamíferos, plantas, aves e diversos produtos de animais acuáticos (máis adiante, no epígrafe sobre os bancos de datos pódese ver unha mostra).

Ademais, aínda que a nosa tarefa non é a da tradución, Termigal dedicou gran parte destes últimos anos a realizar traducións para distintos organismos, para facilita-la introducción do galego no seu traballo diario. Nesta liña hai que situa-los convenios e acordos con diversas empresas e institucións, entre as que podemos salientar:

–a Fundación Galicia-Empresa para a tradución de documentación e publicidade de grupos coma Zéneca Farma, Aquagest, Televés, Vegonsa, Telefónica...;

–o Ilustre Colexio de Notarios da Coruña para a tradución ó galego de todo tipo de documentos notariais;

–entidades bancarias (coma o BBV, Central Hispano, Popular...) para a tradución ó galego de documentación interna e de uso público.

Con todo este volume de traducións téntase impulsar e normaliza-lo uso do galego nestes ámbitos e contribuír no aspecto terminolóxico a un uso correcto dos termos nestes eidos de especialidade. O vocabulario estudado neste labor de tradución pasan a incluírse na nosa base de uso interno.

Actualmente, temos unha serie de traballos en curso:

–un *Vocabulario administrativo* que está dirixido ó alumnado dos ciclos profesionais desta rama. O material de que se parte para a súa elaboración son libros de texto e materiais didácticos de ensino. Ademais, vanse seleccionar outros materiais relacionados coa especialidade: formularios administrativos, modelos de escritos comerciais, leis, etc. Está aínda comezando a elaborarse.

–Distintos vocabularios específicos:

Vocabulario de artes gráficas coordinado por M^a Belén Souto García,

Vocabulario do automóbil coordinado por Ramón Novo Folgueira,

Vocabulario de hostalería coordinado por Margarita González González,

Vocabulario de informática e Internet coordinado por Rut Vázquez González,

Vocabulario de mercadotecnia coordinado por M^a del Pilar Alvaríño Alvaríño,

Vocabulario do moble coordinado por Juan Carlos Búa Carballo,

Vocabulario da música coordinado por Blanca Sánchez Sampedro,

Vocabulario do téxtil coordinado por Berta Castaño Torrado,

Vocabulario da botánica coordinado por Mónica Places Torrado,

Vocabulario galego de relacións laborais en colaboración co Consello Galego de Relacións Laborais.

Por outra banda, Termigal atende, a través do teléfono, correo postal, correo electrónico ou fax, consultas terminolóxicas concretas: ofrece asesoramento en dúbidas sobre termos específicos, terminoloxía en xeral (bibliografía, traballos terminolóxicos) ou en cuestións lingüísticas. A este servizo de axuda terminolóxica recorren tanto particulares coma calquera institución, empresa, asociación e está á disposición de todo o público. Procúrase responde-lo máis axiña posible ás cuestións, sempre tendo en conta as nosas posibilidades de tempo e a dificultade das consultas.

¿Como traballamos con estas consultas?

No caso concreto dunha cuestión sobre un termo pedimos que nos dean a maior información posible: a definición (\pm aproximada) ou un contexto. Deste xeito, temos xa un punto de partida para delimitar nociónalmente a unidade terminolóxica. Primeiro, vemos se xa está estudada, o que ocorre nun número reducido de casos. O seguinte paso será a consulta da documentación que hai en galego sobre o tema, pero cómpre ter coidado coas propostas que se atopan neste material porque non sempre son totalmente fiables. Na maioría dos casos son froito da investigación individual que, ás veces, é moi discutible ou mesmo incorrecta.

Á hora de investiga-los termos é importante o contraste con outras linguas. Por exemplo, o portugués resulta ser unha referencia fundamental por

ser unha lingua irmá que creou a súa terminoloxía sen a dependencia do castelán. Outra lingua de referencia é o catalán, na que se pode ve-la resposta ós problemas terminolóxicos noutra lingua románica que tamén está en contacto co castelán. Tómanse tamén como linguas románicas de referencia: o francés e o italiano para ve-las propostas terminolóxicas en contextos normalizados. Por outra banda, precísase na maioría dos casos, consulta-lo inglés como fonte de boa parte da terminoloxía e, ademais, resulta útil a confrontación deste co alemán para ver cómo outra lingua xermánica responde á terminoloxía anglosaxona.

Ademais, ás veces cómpre ter en conta a etimoloxía dos termos. As ferramentas que con máis frecuencia utilizamos son os dicionarios etimolóxicos de Corominas (1991) para o español e o Machado (1995) para o portugués, tendo que lamenta-la ausencia dun dicionario etimolóxico galego. Tampouco se dispón de ningunha ferramenta que permita manexar con axilidade os datos da lingua medieval que, en determinados casos, podería ser útil para darlle unha solución a un termo.

A recente publicación do *Diccionario de dictionarios* (2000) –coordinado por Antón Santamarina– é tamén útil á hora de atopar voces que non están no *Diccionario da Real Academia Galega* (1997). Sen embargo, cómpre usalo con moi especial coidado porque os primeiros lexicógrafos non traballaban co mesmo rigor científico ca hoxe.

O *VOLGA* é outro instrumento indispensable no noso traballo. Trátase, tal e como di a súa sigla, dun *Vocabulario Ortográfico da Lingua Galega*, que recolle cerca de 50.000 voces lexítimas galegas. Este Vocabulario, redactado por A. Santamarina e M. González, foi publicado en edición non venal polo ILG e a RAG no ano 1990.

Existen moitas máis ferramentas útiles coas que investigar sobre os termos pero, na actualidade, Internet resulta ser unha das fontes máis ricas e prácticas para traballar. Destacamos como recursos máis útiles: o EURODI-CAUTOM: <<http://eurodic.ip.lu/cgi-bin/edicbin/EuroDicWWW.pl>> (banco de datos terminolóxico europeo, que contén tódalas linguas estatais da Unión Europea) e a páxina web do TERMCAT: <www.termcat.es> na que resulta de especial interese, o Cercaterm (servicio automatizado de consultas terminolóxicas concretas).

É importante recordar que a terminoloxía é un traballo compartido por lingüistas e profesionais dos campos específicos. Nese sentido, na medida do posible, tentamos busca-la opinión dos especialistas na área científica á que corresponde o termo, para ve-la conveniencia e a aceptación que pode te-la nosa proposta. A propósito da aceptación, con frecuencia ocorre que os novos termos en galego parecen estrañas creacións de laboratorio por diferir da solución castelá, á que se está máis afeito. Sen embargo, a novidade non é un argumento para rexeita-los termos, hai que ter en conta se o termo ten un fundamento porque resulta dunha palabra patrimonial recuperada –moitas

veces, a mesma noción dáse en palabras da lingua común, xa existentes– ou porque se crea conscientemente a partir da investigación realizada e das solucións noutras linguas. Unha mostra deste traballo verase máis adiante no epígrafe dedicado á investigación terminolóxica.

Outro labor importante dun servizo de terminoloxía é a formación. Por iso, xa realizamos un “Curso de iniciación á terminoloxía” en decembro de 1999, que tivo moi boa acollida e que no futuro se pretende repetir.

Estes cursos son unha boa oportunidade para os profesionais dos servizos de normalización lingüística, que poden intercambiar ideas, proxectos... e para os que Termigal debería ser un centro de referencia, na realización do seu traballo.

Termigal é un servizo ó que poden acudir tódalas persoas que se atopan con algunha dificultade terminolóxica, queremos invitarvos a usa-lo noso servizo; pero, a través dos proxectos mixtos, está aberto tamén á colaboración con outras institucións, empresas e particulares para a cooperación en traballos concretos.

3.2. Bancos terminolóxicos

Co desenvolvemento dos sistemas informáticos xurdiron novas posibilidades para almacena-la información terminolóxica: superáronse as restricións de tamaño que impoñía o emprego dun soporte en papel; axilizouse o acceso ós datos e, consecuentemente, a súa capacidade de ampliación e modificación e diversificouse o carácter da información que o terminólogo podía incluír no seu traballo –por exemplo, a adición de arquivos gráficos que clarifican ou especifican directamente, a natureza dun concepto.

Xurdiron así os bancos de termos concibidos como bases de datos terminolóxicas. Nestas, cada concepto equivale a un rexistro, úsanse os campos nos que se dividen para enche-los valores que se consideran imprescindibles á hora de caracteriza-lo concepto de xeito preciso (manifestación gráfica –ou termo–, equivalente noutras linguas, notas gramaticais...).

En definitiva, e en palabras de Sager, un banco terminolóxico tería que ser:

«unha colección de vocabularios especializados, almacenada nun ordenador, que inclúe nomenclaturas, termos normalizados e frases, xunto coa información necesaria para a súa identificación, que pode usarse como un diccionario monolingüe ou multilingüe para consulta directa, como base para a creación de dicionarios, como un instrumento de supervisión da consistencia de uso e da creación de termos, e como un instrumento auxiliar de información e documentación» (Sager, 1993: 237).

A modo de presentación do traballo que facemos en Termigal, explicaré-mo-lo desenvolvemento dunha das nosas bases terminolóxicas.

3.2.1. Banco de termos de organismos acuáticos

Xurdiu como resposta á necesidade perentoria de enche-lo baleiro terminolóxico existente neste campo de saber concreto. Dado que a pesca é un dos eixes centrais da economía galega, facíase imprescindible dispoñer dun instrumento de consulta que homoxeneizase a dispersión da información relativa ós nomes galegos dos organismos acuáticos para facilita-la comunicación entre profesionais do sector.

Para a súa construción leváronse a cabo diferentes fases de traballo:

a) Selección do material base

Os coñecementos e as opinións dos técnicos especialistas na materia permitiron acoutar con precisión o campo dos organismos acuáticos, delimita-las necesidades informativas que se presupoñían para o banco de termos e decidir cál sería o material de traballo necesario. Para isto seleccionamos:

- Manuais de consulta
- Monográficos sobre o tema
- Artigos especializados
- Obras lexicográficas diversas
- Base FAO de pesca

A lingua base é o galego. Aínda así, o feito de estar ante unha lingua pouco usada para a divulgación científica e a intención de construír un banco multilingüe, fixo necesaria a inclusión de material noutras linguas distintas.

b) Tratamento do material base

A selección dos textos permitiu a compilación dun corpus o suficientemente amplo e equilibrado como para obte-los termos individuais cos que posteriormente se traballaría.

Tras face-lo baleirado, atopámonos coa existencia dun número considerable de especies mariñas (máis de 18.000), o que nos levou a pensar na posibilidade de realizar unha selección de termos baseada en criterios xeográficos e de interese comercial (considerar unicamente aquelas especies que habitan nas costas de Galicia ou as que pertencen á nosa realidade pesqueira). Por iso, escolléronse 2.131 especies de organismos acuáticos, que se consideraron prioritarios, e a partir deles construíuse un microbanco.

c) Elaboración dunha árbore conceptual

A árbore conceptual emprégase para organiza-los conceptos nunha rede nocional, o que axuda a caracterizalos de xeito preciso e a axiliza-la súa recuperación. A clasificación faise lóxica e intuitivamente, e ás veces resulta com-

plicado establece-la amplitude ou restricción dun elemento. Neste caso apoiámonos na sistemática² dos organismos vivos, o que facilita moito o noso labor.

As relacións entre os conceptos, de corte semántico, poden ser de tres tipos:

–Xerárquicas, con carácter ascendente ou descendente, dependendo do rango máis ou menos xenérico do concepto do que se parte. Ex.:

filum: mollusca
clase: bivalvia
orde: pteroida...

–Asociativas, de tipo horizontal, entre conceptos relacionados ó mesmo nivel. Ex.:

filum: mollusca
clase: gasterópoda bivalvia cefalópoda...

–De equivalencia, en parte horizontais, nas que se presentan conceptos equivalentes (sinónimos).

peneira concharela orella

d) Elaboración dunha ficha terminolóxica.

Cunha estrutura moi definida, intenta recoller, de forma ordenada, aquela información que se considera imprescindible para a caracterización dos conceptos.

CC: NOME GALEGO: CATEGORÍA: SINÓNIMO: FILUM: SUBFILUM: CLASE: SUBCLASE: CLASEGRU: FAMILIA: ORDE:
--

SUBORDE: INFRAORDE: FAO_INGLÉS: FAO_CASTELÁN: FAO_FRANCÉS: FAO_PORTUGUÉS: ZONAS: FAO: DST: UTILIZACIÓN: HABITAT:
--

(Ficha terminolóxica base)

2. A desenvolva por Mergulis L. e Schwartz K. (1985).

Esta información pódese organizar en catro grupos básicos:

1. Información de carácter léxico e gramatical.

Neste bloque inclúense aqueles campos que proporcionan datos sobre a manifestación gráfica dun determinado concepto (o termo) en galego, castelán, inglés, francés e portugués; sobre a categoría gramatical e sobre posibles variantes xeográficas (de carácter sinonímico) de cada termo concreto.

Posto que a finalidade do noso banco de termos é de carácter prescriptivo e o que se pretende é busca-la normalización terminolóxica, escóllense como principais aqueles termos que presentan maior frecuencia de uso en documentos administrativos (cando falamos de especies tipicamente galegas), ou aqueles empregados polos profesionais do sector (cando nos referimos a especies pertencentes ós caladoiros nos que traballa a nosa flota pesqueira). Considéranse secundarios (ou variantes sinonímicas) aqueles outros que presentan, estatisticamente, menor frecuencia de uso. Ex.:

Galego: escornacabras
Sinónimo1: uvas de can
Sinónimo2: mexacán

Os equivalentes noutras linguas extraénsese da nomenclatura oficial da FAO e, no caso concreto das aves e no portugués, da *Nomenclatura Portuguesa de Organismos Acuáticos*, do Dr. G. Sanches, publicada polo Instituto Nacional de Investigación das Pescas de Lisboa, no ano 1989.

2. Información de carácter taxonómico (ou nomenclatura científica).

Ofrécese distribuída en varios niveis:

No primeiro deles inclúese o nome científico do organismo, o nome do especialista que o nomeou e o ano en que o fixo. Cando o nome do especialista aparece entre parénteses, indícase que nun principio a especie foi adscrita a un xénero distinto ó que se adscribe actualmente. En caso de que fosen varios os especialistas que nomeasen unha mesma especie, indícase esa posibilidade. Ex.:

Galego: zamborca africana
Nome cient_1: *Ethmalosa fimbriata* (Bowdich, 1825)
Nome cient_2: *Ethmalosa dorsalis* (Valenciennes, 1847)

Cando na nomenclatura científica primixenia o xénero da especie permanece invariable, o nome do naturalista aparece sen marca ningunha. Ex.:

Galego: zamborca do Índico
Nome cient_1: Valenciennes, 1847

No segundo, encádranse os organismos seguindo a *Clasificación estatística internacional uniforme dos animais e plantas acuáticas* (CEIUAPA), o que se fai mediante códigos numéricos³. Ex.:

- [1] Peixes de auga doce.
- [2] Peixes diádromos.
- [3] Peixes mariños.
- [4] Crustáceos.
- [5] Moluscos.
- [6] Baleas, leóns mariños e outros mamíferos acuáticos.
- [7] Animais acuáticos diversos.
- [8] Diversos productos de animais acuáticos.
- [9] Plantas acuáticas.
- [10] Aves.

Dentro de cada un dos grupos anteriores, fanse subclasificacións nas que se engloban distintos grupos de especies⁴. Ex.:

- ([1] Peixes de auga doce)
- [11] Carpas, barbos e outros ciprínidos.
- [12] Tilapias e outros cíclidos.
- [13] Outros peixes de auga doce.

Dentro de cada grupo, faise unha clasificación por familias. Ex.:

- ([1] Peixes de auga doce
- [11] Carpas, barbos e outros ciprínidos)
- [1] Familia Cyprinidae

E, dentro de cada familia, inclúese cada organismo individual, cun número concreto de orde. Ex.:

- ([1] Peixes de auga doce
- [11] Carpas, barbos e outros ciprínidos
- [1] Familia Cyprinidae)
- [12] Carpa de lama

Esta clasificación remata cunha panorámica completa da sistemática de cada grupo: desde o nivel de filum ó da familia seguindo os criterios de Mer- gulis L. e Schwartz K. (1985). Ex.:

3. Non se aplicou plenamente esta clasificación. Nela non se recollen as aves que se desenvolven nun medio marítimo, polo que o código 10 é un engadido propio.

4. Para as aves úsase un único código (o código 99) que as engloba a todas, sen facer distincións taxonómicas precisas entre elas.

[1] Peixes de auga doce.
[11] Carpas, barbos e outros ciprínidos.
[12] Carpa de lama
Cirrhinus molitorella (Valenciennes, 1844)

Filum: Chordata
Subfilum: Vertebrata

Clase: Teleostomi
Subclase: Actinopterygii
Orde: Cypriniformes
(1)Familia: Cyprinidae

3. Datos de carácter xeográfico

Indica as zonas FAO de pesca, presentadas mediante códigos numéricos. A organización interna desta información faise mediante a clasificación das zonas de pesca en dúas grandes agrupacións:

Augas continentais, que abranguen as especies de augas interiores (ríos, lagos, mares...)

Áreas marítimas, que se subdividen en tres grandes grupos:

Océano Atlántico e mares adxacentes.

Océano Índico e mares adxacentes.

Océano Pacífico e augas adxacentes.

Cada agrupación inclúe áreas xeográficas de pesca máis ou menos definidas.

Este tipo de información considérase relevante porque sitúa os caladoiros onde se atopan as especies incluídas no noso banco de termos. Ex.:

Galego: Carpa de lama

Área xeográfica: 04

O código 04 correspóndese coa zona de Asia, un dos subgrupos que engloba o bloque das augas continentais.

4. Información variada de carácter complementario

Esta información indícase unicamente para o caso das aves, xa que a FAO non as inclúe no seu catálogo. Ex.:

Galego: Arao pipo.

Hábitat: Costas e mar aberto.

Distribución: Atlántico Norte, Mediterráneo.

3.3. Análise terminolóxica

3.1.1. Neoloxismos no eido de Internet

Nesta sección imos trata-lo estudio terminolóxico de termos da área da informática, facendo especial fincapé na terminoloxía do mundo de Internet, que se nutre da disciplina da informática e das telecomunicacións.

Tanto a informática como as telecomunicacións son temas que gozan de grande importancia e están en continua expansión no mundo de hoxe, e a sociedade galega non é allea a esta realidade; pensemos no desenvolvemento da nosa comunidade no que respecta, especialmente, ás telecomunicacións.

A relevancia de Internet e a súa influencia na aparición de novas formas de comunicación é indiscutible. Tendo en conta que podemos falar de máis de 70 millóns de usuarios en 150 países, hai que considerar que tanto os profesionais da materia coma o resto dos usuarios necesitan recursos lingüísticos que cubran as súas necesidades comunicativas.

Agora ben, esa non está sendo tarefa fácil para os grupos de terminólogos de países que fan uso dun sistema lingüístico diferente ó inglés, pois os avances tecnolóxicos camiñan a un ritmo frenético e os produtos e as ideas introdúcense no mercado español e galego xunto coa súa denominación orixinal, que é a da lingua do lugar onde se crean, e neste caso prevalece o inglés. No mundo de hoxe como o inglés acuña os produtos tecnolóxicos, está considerada lingua de prestixio no campo científico-técnico.

É ese “status elevado” o que motiva que os usuarios favorezan as denominacións en inglés e, ó mesmo tempo, é o responsable do rexeitamento dos usuarios a empregar termos de nova creación nas súas linguas, adaptados ó seu sistema lingüístico.

Este argumento deféndeo J. A. Millán⁵, cando afirma que na área da informática as opcións terminolóxicas ás que se acollen as empresas de maior prestixio teñen un efecto multiplicador, quérese dicir que os que desexen crear programas e materiais compatibles con Microsoft deberán seguir tamén as súas propostas terminolóxicas. Unha das consecuencias máis visibles desta “política lingüística” de Microsoft é a opción, maioritariamente estendida na documentación escrita, de usa-los anglicismos en vez dos seus equivalentes locais.

Como exemplo, Millán alude ó termo “computadora”, empregado en Hispanomérica, que procede do inglés *computer*, mentres que en España se adoita empregar-lo galicismo “ordenador”, que procede de *ordinateur*. Microsoft que o que procura son beneficios en vendas, opta por non empregar ningún dos dous termos, e fala de “equipo” ou “PC” (as siglas inglesas de *personal computer*), anglicismo que adopta tamén o italiano, por exemplo.

5. Vid. Millán: www.jamillan/v.

Actitudes como esta crean entre os usuarios unha falsa concepción de que do técnico só se pode falar en inglés e, entre os expertos nesta área de coñecemento, existe unha conciencia errada de que o uso dunha lingua de prestixio como é o inglés contribúe a persuadi-los receptores do texto discursivo da rigorosidade dos seus contidos.

Moitas veces non é posible dar desde a lingua de chegada solucións rápidas e, ó transcorrer demasiado tempo, o termo foráneo faise familiar ou de uso común entre os usuarios. Nestes casos sómo-los estudiosos da lingua (terminólogos, tradutores, lingüistas, documentalistas, ...) os que nos decata-mos de que a linguaxe técnica inglesa (especialmente a de Internet) non está consolidada, senón que, en moitas ocasións, estamos a tomar prestada unha "xerga entre especialistas" que non pasou por ningún filtro, coas consecuencias devastadoras que isto pode traer consigo para a nosa lingua. Pensemos, por exemplo, na cantidade de neoloxismos metafóricos que nos chegan do tipo *cyberfaith* ("ciberfé"), *webonomics* ("economía da rede"), *netizens* ("cida-dáns da rede"), etc.⁶, ós que lles hai que engadi-las incoherencias e irregularidades nos termos.

Cando a entrada de termos prestados doutra lingua pasa a ser habitual, só unha política terminolóxica interventiva pode logra-la preservación da identidade lingüística da lingua que os acolle (Cabré, 1993: 297). En español non se fixo unha normativización dos termos por parte da RAE, que sería o órgano sancionador; o que hai son simples propostas das que é responsable principalmente a Comisión de Terminología da Asociación Española de Normalización y Certificación (AENOR) e o Grupo de Terminología do Centro de Información y Documentación en Ciencia y Tecnología (CINDOC). Pero a falta de criterios claros –debido, tamén, á inconsistencia na emisión dos termos na lingua orixinal– motiva que existan múltiples traducións e a convivencia de varias denominacións para un concepto (préstamos con ou sen adaptación fonética (*buffer*/"buffer" ou "búffer"), híbridos de raíz inglesa e desinencia castelá (*link*/"linkar" ou "linkear"); así como innumerables vacilacións de tipo ortográfico (uso aleatorio de maiúsculas e minúsculas), vacilacións en canto ó xénero ("el caché", "la caché"), falta de consistencia no emprego ou non de artigo ("la Internet", "Internet"), etc. Aspectos que contradín os postulados da terminoloxía sobre a natureza dos termos.

O galego, debido á situación de contacto, e mesmo á certa situación de subordinación co castelán, está exposta á penetración de moitos termos filtra-dos a través desta lingua, e por esta vía penetran moitos termos deficitarios que están mal concibidos de raíz. Non podemos negar que os grandes difusores da terminoloxía son os medios de comunicación (televisión, prensa, radio...) e que hai unha difusión e, en consecuencia, un consumo maior dos medios en castelán que en galego. Non obstante, cómpre salientar algunhas

6. Vid. Jiménez Serrano, 1998, p. 1207.

iniciativas importantes na actualización terminolóxica en lingua galega, das que pode ser un exemplo o labor levado a cabo no ámbito da informática polo Seminario de Lingüística Informática (SLI) da Universidade de Vigo. Este Seminario, do que son os principais responsables X. Gómez Guinovart e Anxo M. Lorenzo Suárez, propulsou a elaboración do corpus Xiga/SLI, no que se recolle material escrito de diversos ámbitos e rexistros en relación co eido da informática, incluíndo tódalas fontes posibles en lingua galega (artigos xornalísticos como «Océano Internet»; o suplemento semanal do xornal *O Correo Galego*; a revista trimestral do CESGA *Díxitos*; manuais, textos de axuda, menús e mensaxes de programas do Proxecto Trasno de tradución do sistema operativo Linux ó galego e do Proxecto Xis de tradución de programas para Windows; discusións e novas de grupos de Internet que pertencen á rolda de discusión da Ciberirmandade da Fala; o grupo de novas de soc.culture.galiza; e textos académicos, didácticos e informativos de Internet).

En Cataluña, como xa sabemos, existe un órgano oficial normativizador, Termcat, que resolve moitos deses problemas terminolóxicos ós que se fixo referencia anteriormente emitindo terminoloxía sancionada e co carácter oficial do que carece a terminoloxía española, e é nesa mesma liña na que está a traballar Termigal en Galicia.

A actitude que temos que adopta-los terminólogos no momento de realiza-lo noso traballo é cooperar directamente cos especialistas da materia. O que se pretende conseguir é ofrecer unha terminoloxía coherente, unívoca, homoxénea e que satisfaga tanto ós profesionais dese eido (que son os primeiros receptores) coma a calquera usuario. É moi importante que as solucións que se adopten gocen de aceptación por parte dos usuarios para que as incorporen na súa lingua. Os usuarios das linguas de especialidade deben concienciarse do beneficio de usar termos propios fronte ós foráneos (pensemos na preferencia polo termo *link* sobre “enlace” ou “ligazón” e *hot link* sobre “enlace de interese” ou “enlace de novidades”); pero, ademais, hai que procurar evita-lo posible rexeitamento dos usuarios de certas formas que teñen connotacións culturais específicas ou semellanza con termos que se consideran carentes dun status técnico ou científico e que, en consecuencia, non gozan de prestixio. Por exemplo, o termo “tampón” (en inglés *buffer*) ou “charla” (en inglés *chat*).

O que se pretende, desde Termigal, é ofrecerlles ós usuarios alternativas en lingua galega das formas que xa se incorporaron dende o inglés e o castelán, favorecendo o uso das alternativas propias sobre as outras, e proporcionándolle á lingua recursos de expresión productivos, que poidan xerar denominacións de base autóctona novas no futuro, labor que desde Termigal se considera imprescindible polas repercusións positivas que tería isto na sociedade galega, pois non podemos pensar nunha lingua normalizada se non a dotamos dos recursos necesarios para cubrir tódalas necesidades dos usuarios nas diversas áreas de especialidade. Nesta liña, Termigal está a desenvolver na actualidade a análise terminolóxica de vocabulario de Internet.

Ofrecemos a continuación unha mostra do proceso de investigación e recompilación de material sobre os termos para a posterior elaboración de fichas das bases de datos e as propostas en galego. Estas propostas terminolóxicas que presentamos aínda non teñen carácter oficial pois non están sancionadas, o que se fará ó remate da nosa investigación.

3.3.2. Mostra da análise de termos: *Internet, web, e-mail, snail mail, spam, electronic mailbox, emoticon, @*

Comezámo-la análise partindo dos termos ingleses atopados na literatura especializada e de divulgación, así como na lingua oral, vendo os conceptos asociados a eles nas linguas receptoras, e as diferentes variantes existentes en cada caso. A continuación proporcionámo-las diferentes solucións existentes noutras linguas, extraídas do corpus textual consultado (revistas especializadas, manuais de divulgación, obras lexicográficas e terminolóxicas, etc.⁷), e achegámo-las denominacións en galego, no caso de existiren, para posteriormente ofrecer unha solución terminolóxica provisional.

a) *Internet*

O primeiro caso de estudio proporcionámo-lo termo que empregamos para defini-lo campo conceptual ó que pertencen os termos seleccionados. *Internet*, pronunciado /'internet/ na lingua orixe, naceu no ano 1969 como consecuencia da creación da rede ARPANET (Axencia de Proxectos Avanzados de Investigación). Co paso do tempo ARPANET foise ampliando ata converterse en *Internet* (acrónimo correspondente a *Interconnected Networks*).

Trátase dun termo constituído por un prefixo latino, "inter-", que denota relación mutua ou ámbito común, e o termo inglés *net*, "rede". Ámbolos dous elementos son compoñentes frecuentes no ámbito da informática, como vemos no caso de termos como *internerd* (palabra inglesa que tería como equivalentes en galego, "intervándalo" ou "cibervándalo")⁸ ou *extranet* (anglicismo que equivalería a "extrarrede")⁹.

A análise das nocións asociadas a este termo, que nos proporcionou a análise do corpus consultado, demostra a existencia de dous conceptos ben diferenciados: por unha banda denomina un «amplo número de redes interconectadas que usan os protocolos TCP/IP e que proceden da ARPANET»¹⁰; por outra, remite ó «conxunto de ordenadores que están conectados nunha rede de redes mundial, compartindo o mesmo protocolo de comunicación e

7. Entre as obras consultadas podemos mencionar, por exemplo, *O Correo da Unesco, PC World*, un amplo número de publicacións electrónicas e as obras aludidas na bibliografía específica de *Internet*.

8. Alarcón, 2000, p. 154.

9. Alarcón, 2000, p. 117.

10. Millán: www.jamillan.com/glosario.htm

prestando servicio ós ordenadores que estean conectados a esa rede»¹¹. É dicir, cada vez que conectamos dúas ou máis redes obtemos unha internet.

As diferentes posibilidades de denominación atopadas para cada un destes conceptos son as seguintes:

- Inglés:** 1. the Internet, the Internet network, the Net, the Worldnet.
2. internet
- Catalán:** 1. Interneta¹², xarxa Interneta
2. interneta
- Español:** 1. Internet, red Internet, la Red, Red
2. internet, red internet
- Francés:** 1. Internet (s.m.), Net, le réseau Internet, réseau Internet
2. interréseau
- Italiano:** 1. Internet, The Net
2. rete, internet
- Portugués:** 1. a Internet (s.f.)
2. internet
- Galego:** 1. o Internet, a Internet, Internet, internet
2. internet

No caso do español obsérvase un cambio de acentuación con respecto ó inglés: pásase da acentuación esdrúxula orixinal a unha acentuación aguda, é dicir, o préstamo adáptase fonéticamente, o que repercute tamén na pronunciación correspondente en galego. A vacilación no uso do artigo ou a súa ausencia, así como o xénero que se lle asigna, e a súa ortografía –no referente ó emprego de maiúsculas ou minúsculas no inicio de palabra–, reproducése así mesmo no galego, quizais pola influencia dos numerosos textos existentes en castelán neste eido. No *Vocabulario de ordenadores e Internet* (Millán:jamilan.com/v_index.htm) aparecen recomendacións a este respecto, decantándose polo xénero feminino e o emprego de artigo, estrutura que vén reproducí-la do inglés.

En francés úsase este mesmo termo en maiúscula e queda invariable en plural. Ademais, obsérvase que cada vez se usa máis o artigo por influencia do inglés, e prevalece a pronuncia inglesa orixinal, aínda que se admite unha segunda pronuncia co acento na última sílaba.

En portugués fálase de Internet en feminino, con maiúscula inicial e acompañado de artigo para referirse ó primeiro concepto, mentres que o “i” minúsculo se reserva para o segundo concepto anteriormente mencionado.

11. Vid. nota 4.

12. Con a sinalámo-los termos recomendados ou sancionados polo Consell Supervisor de Termcat, no caso do catalán, ou ben pola Commission générale de terminologie et de néologie de Francia ou o Office de la langue française do Quebec, no caso do francés.

Se nos achegamos ás diferentes opcións que circulan en galego, as vacilacións, como xa dixemos, son numerosas. No *Glosario básico sobre Internet* (V.V.A.A., 1996: 6) recóllese a seguinte entrada:

«Internet (Internet) Internet (con “I” maiúsculo) é a maior rede internet do mundo. Ten unha xerarquía de tres niveis formados por redes de eixo central (“Backbones” coma, por exemplo, NSFET e MILNET), redes de nivel intermedio e redes illadas (“stubs networks”)¹³. Internet é unha rede multiprotocolo.»

mentres que noutras fontes detectámo-lo emprego indistinto de maiúsculas e minúsculas para os dous conceptos que estamos a estudar, ademais de rexistrarse a vacilación no xénero e no uso do artigo, como xa adiantamos anteriormente.

A nosa proposta é utilizar para o primeiro concepto («rede mundial formada por interconexión de redes baixo protocolos TCP/IP») o termo “Internet” con “i” maiúsculo, sen artigo (pois tampouco admite o artigo indeterminado por ser nome propio) e en feminino; ou ben “a Rede”, en maiúscula, seguindo a opción máis curta que xa aparece en inglés. Para o segundo concepto («interconexión de redes de ordenadores») falaríamos de “interrede” ou “rede”, favorecendo este uso sobre “internet”, con minúscula, a fin de conseguirla univocidade da terminoloxía, xa que o emprego exclusivo dun só termo para denominar varios conceptos leva en moitos casos á confusión, tanto nas traducións como na redacción de textos orixinais.

Como proposta de tradución para a frase «The Internet is the biggest example of an internet»¹⁴ diríamos en galego, polo tanto, “Internet é o exemplo maior dunha interrede”.

b) *Web*

A palabra nace en 1989, cando o Laboratorio Europeo de Física de Partículas (CERN) de Suíza creou un sistema de comunicación baseado na páxina escrita para uso interno. Robert Cailliau e Tim Berners-Lee crearon un sistema de información global compartida que facilitase a comunicación informática entre os científicos que traballaban en proxectos comúns. A transmisión entre ordenadores realizábase a través dunha rede internacional que xa se utilizaba en institutos de investigación de todo o mundo: Internet¹⁵.

Este termo adóitase empregar mal, pois moitas veces úsase incorrectamente para referirse a Internet (ou á Rede). En realidade asóciase a dúas nocións menores englobadas dentro do mesmo concepto: 1) o conxunto de

13. Unha rede illada é a que distribúe paquetes desde e cara a sistemas locais, e aínda que teña definidas rutas a algunha outra non leva mensaxes a outras redes.

14. Vid. www.foldoc.org

15. Vid. Jiménez, 1998, p. 1206.

recursos ós que se pode ter acceso a través de ferramentas do tipo Gopher, FTP, HTTP, Telnet, e outras; e 2) o conxunto de información proporcionada por servidores hipertexto (servidores HTTP) que son os que permiten que os textos, gráficos, arquivos de son, etc. se combinen.

Podemos defini-la web como :

«unha forma novidosa de organiza-la información que existe en Internet gracias a un mecanismo de acceso común e fácil de usar coa axuda do hipertexto e tecnoloxía multimedia».¹⁶

Algunhas das correspondencias nas diferentes linguas son as seguintes:

- Inglés:** web, World Wide Web, WorldWideWeb, The World-Wide-Web, World-Wide-Web, the Web, WWW, W³
- Catalán:** web, uep¹⁷
- Español:** web, la telaraña, Telaraña Mundial, malla, malla mundial, Malla Mundial, maraña mundial, Red, Güe Gua Güe¹⁸ (f.), dobliu-dobliu-dobliu^a (m.)¹⁹, MMM, Malla Máxima Mundial, MultiMalla Mundial, Malla Mundial Multimedia²⁰
- Francés:** Web (n.m.), W₃ (n.m.), toile d'araignée mondiale (n.f.), TAM (n.f.), la Toile, toile (n.f.), hypertoile (n.f.), le réseau
- Italiano:** web, ragnatela
- Portugués:** teia, o World-Wide-Web, WWW
- Galego:** arañeira, arañeira mundial, aWorld Wide Web, World Wide Web, a Web, WWW

En español aparece traducido de xeito parcial cando se fala de “telaraña”. Noutras ocasións emprégase un anglicismo ou préstamo sen adaptación, e noutras un préstamo con adaptación fonética ó español, aínda que son casos moi pouco frecuentes.

O Consell Supervisor de Termcat aprobou que se debe utilizar “web” con xénero masculino cando se empregue co significado de “arañeira mundial”. Xustifican a devandita elección porque os substantivos cataláns rematados en “-e” seguido de consoante oclusiva normalmente son masculinos, e a maioría dos substantivos procedentes do inglés teñen este xénero.

En galego atopámo-la tradución de “arañeira” e “arañeira mundial”, ó lado do estranxeirismo “o World Wide Web”, “a World Wide Web”, “a Web” e “WWW”. Para o galego recomendámo-lo calco “arañeira”, aínda que se admiten tamén as formas inglesas en feminino.

16. Vid. <http://www.uvigo.es/utilidades>

17. Con ≈ indicámo-los termos pertencentes a un rexistro informal ou argótico.

18. Vid. <http://www.telefonica.es/fat/lexi.html>

19. Vid. nota 12.

20. Millán, 1997.

Nos textos que seleccionamos para o corpus úsase o termo “Web” como “rede” (gal.), “Red” (esp.) e “réseau” (fr.), á parte de “Toile” (fr.) co que o traductor non clarifica se se está a referir a “Internet” ou a “Web”. Xa que o ideal en terminoloxía é conseguir termos unívocos, consideramos que en galego deberíamos falar, non de “Rede”, que designaría a Internet, senón sempre de “arañeira”. E esta última solución debe prevalecer sobre “a World Wide Web” e “a Web” en feminino (con artigo) e maiúscula e “WWW” en feminino.

En moitos casos, a forma “web” aparece en aposición para formar outros termos sintagmáticos; tal é o caso de “web site”, “web page”, “web cam”, “web server” ou “webmaster”.

Hai casos nos que se omite parte do termo, quedando só o núcleo do sintagma terminolóxico. O Consell Supervisor de Termcat estableceu para o catalán nestes casos que se se elide o substantivo que actúa como núcleo do sintagma, quedando reducido á forma “web”, mantense o xénero do substantivo omitido, por exemplo, “web” (masculino) por “lloc web” ou “web” (feminino) por “pàgina web”. Este mesmo criterio é o que seguimos en galego cando se elide o substantivo ó que modifica “web”: “web” (f.) por “páxina web”, e “web” (m.) por “sitio web”.

En galego debemos manter tamén o xénero do substantivo elidido, e o termo “web” (diferenciándoo da “arañeira”) en minúscula.

c) E-mail

Os conceptos asociados con este anglicismo son os seguintes:

1. Sistema de envío electrónico de mensaxes escritas dun ordenador a outro (modo de transporte)
2. Mensaxe enviada ou recibida por un usuario, mediante a aplicación informática que ofrece Internet, a un ou máis destinatarios, de ordenador a ordenador (realidade transportada)
3. Nome que identifica unha caixa de correo electrónico a onde se poden envia-las mensaxes (endereço)

As diferentes linguas consultadas ofrécennos solucións diferenciadas para cada un dos conceptos que acabamos de ver, aínda que se percibe unha clara tendencia á economía lingüística e á adopción dun termo base que é tri-valente, é dicir, que fai que o termo non sexa de todo unívoco. Vexamos cada caso, lingua por lingua:

- Inglés:**
1. e-mail, email, electronic mail
 2. e-mail, e-message, electronic mail message, e-mail message, electronic message
 3. e-mail address, electronic mail address, electronic address, Internet e-mail address, e-ddress, e-dress

- Catalán:** 1./2. correu electrònic
3. e-mail*²¹, adreça electrònicab, a/eb
- Español:** 1. e-mail, correo electrónico, correo-e
2. e-mail, correo electrónico, emilio^a
3. e-mail, correo electrónico, dirección de correo electrónico, dirección de correo
- Francés:** 1. courrier électronique, courriel²², messagerie électronique, C. élec.²³, CÉ²⁴, Mél.²⁵
2. courrier électronique, courriel, message électronique
3. adresse de courrier électronique, adresse électronique, adresse e-mail*, adresse de courriel, adresse Internet π ²⁶, courriel, C. élec.²⁷, CÉ²⁸, Mél.²⁹
- Italiano:** 1. e-mail, electronic mail, posta elettronica
2. e-mail, posta elettronica
3. indirizzo di posta elettronica
- Portugués:** 1./2. e-mail, email, correio eletrônico, correo electrónico
3. endereço de correio eletrônico, endereço de correo electrónico
- Galego:** 1./2. e-mail, correo electrónico
3. e-mail, correo electrónico, enderezo de correo electrónico

Como podemos ver, en tódalas linguas observadas está presente o préstamo do inglés, que coexiste con termos alternativos formados mediante combinacións híbridas (elemento inglés e elemento autóctono), ou ben mediante neoloxismos que empregan os recursos propios de formación de termos da lingua importadora do concepto.

No caso do catalán e do francés hai formas que se están a priorizar oficialmente, ben polo Consell Supervisor de Termcat, pola Commission générale de terminologie et de néologie de Francia ou polo Office de la langue française do Quebec, debido á súa maior precisión e claridade, co obxectivo de elimina-las posibles confusións con outros conceptos (e.g. *adresse Internet* e

21. Con * sinalámo-los termos rexeitables, segundo Termcat, no caso do catalán, ou ben segundo a Commission générale de terminologie et de néologie de Francia ou o Office de la langue française do Quebec, no caso do francés.

22. De *courrier* e *électronique*.

23. Empregado no Canadá.

24. Empregado no Canadá.

25. De *messagerie électronique*. Empregado en Francia.

26. Con π indicámo-los termos que non se axeitan ó concepto dunha forma exacta, creando confusión non usuarios.

27. Vid. nota 18.

28. Vid. nota 19.

29. Vid. nota 20.

adresse electronique, empregados en relación co concepto denominado mediante *adresse (de courrier) électronique*, onde se aconsella evitar *adresse Internet*).

Por outra banda, obsérvase que os falantes non anglófonos familiarízanse rapidamente cos termos foráneos e coas súas características particulares, entre as que cabe destaca-la brevidade que introducen no discurso fronte a outros neoloxismos de maior extensión formal.

Un caso moi chamativo é precisamente o que nos ocupa, *e-mail*, xa que o “e-” inicial (abreviatura de *electronic*) proporciona un elemento lingüístico que se converteu vertixinosamente nunha especie de afixo facilmente identificable tanto en inglés coma no resto das linguas importadoras de terminoloxía informática, e que goza dunha grande aceptación entre os especialistas, os técnicos e os usuarios en xeral das diferentes aplicacións informáticas, debido tamén á grande produtividade que ofrece, como pode constatarase na súa aparición recorrente na literatura especializada e nos textos electrónicos.

Sen embargo, a adopción noutros idiomas, como o galego, resulta pouco axeitada, dado que aínda que a posición do “e-”, non sempre acompañado do guión, é a propia dun prefixo no caso das linguas románicas, trátase en realidade dunha abreviatura que substitúe a un adxectivo, elemento que, a diferenza do inglés, estaría no noso caso nunha posición sintáctica marcada se se coloca diante dun substantivo. Vexamos uns exemplos:

e-server, e-business, e-sanidad, e-procurement, e-consumidor, e-vida, e-learning, eChannel, e-Sonimag, e-2000, eBusiness, eWork, eWorkplace, e-book, e-know, e-business exchange, e-payment solutions. Pero a produtividade deste “afixo” aínda vai máis alá, e pode observarse, asemade, que están empezando a xurdir termos que seguen o mesmo esquema sintáctico de formación, abreviando o primeiro elemento (sempre un adxectivo) e uníndoo ó substantivo que segue mediante o guión. É o caso que claramente se reflicte en *s-learning (snail learning)*, por comparación con *e-learning*.

A solución que consideramos máis axeitada é a de buscar alternativas que respecten as normas sintácticas, morfolóxicas, fonéticas (lembramos que se está escribindo “e-”, pero pronunciamos normalmente este elemento como se se tratara dun “i”, reproducindo a pronunciación do inglés, así como se intenta reproducir-la pronunciación orixinal de *mail*), e as normas ortográficas do galego, criterio que debe presidir todo traballo terminolóxico. Presentamos a modo de exemplo os seguintes casos, nos que as solucións que se propoñen desfavorecen as solucións de calcos estruturais que non respectan a sintaxe galega:

Inglés: e-magazine, electronic magazine, e-zine, online magazine, Webzine, Cybermagazine

Francés: magazine électronique, magazine en ligne, cybermagazine, magazine Web

Proposta do galego: revista electrónica

Inglés: webart, cyberart, Netart

Francés: art électronique, cyberart

Proposta do galego: arte virtual, ciberarte, arte electrónica

Inglés: electronic commerce, e-commerce, online commerce, cyber-commerce, digital commerce

Francés: commerce électronique, commerce en ligne, cybercommerce

Proposta en galego: comercio electrónico

Inglés: e-cash, cybercash, electronic cash, digital cash, digicash, e-money, electronic money, digital money

Francés: argent électronique, monétique, monnaie virtuelle

Proposta en galego: diñeiro electrónico

Como podemos observar, existen unha serie de solucións terminolóxicas dispares para algúns conceptos coma os que acabamos de amosar que nos facilitan o camiño á hora de tomar decisións sobre a priorización dunha posible solución en detrimento das outras que aparecen como alternativas. O significado recorrente que atopamos nestes termos é o que fai referencia, mediante distintos elementos, a unha parte da realidade que se trata de designar, e que está neste caso estreitamente relacionada co ciberespacio, con Internet e co acceso á información por vía electrónica. Deste xeito aparecen elementos anglófonos de gran produtividade coma “cyber-”, “online”, “-web”, “web-”, “net-”, “-net”, “digital”, “virtual”, etc., que nos serven ós terminólogos de referentes para a formación de termos con carácter autóctono (pensemos no termo *netart* e o equivalente galego “arte virtual”, vid. supra).

Algúns usuarios xa empezaron a ter conciencia do emprego de estruturas alleas e, como podemos observar, no caso do castelán é cada vez máis frecuente atopar unha solución intermedia entre a forma foránea e unha forma autóctona, como é o caso de “correo-e” ou “bancopopular-e”.

Finalmene, a proposta terminolóxica de Termigal para os conceptos estudados en relación con *e-mail* é a seguinte:

1. correo electrónico
2. mensaxe electrónica, mensaxe de correo electrónico
3. enderezo electrónico, enderezo de correo electrónico, e/e

Os termos “e-mail”, “e-mail address”, “e-mail message” e tódalas súas variantes deben ser evitados. No caso do último concepto, propoñémo-la abreviatura “e/e”, a fin de que os usuarios dispoñan dunha forma de referencia e a empreguen cando o crean necesario.

Como consecuencia da aparición de sistemas de comunicación ou aplicacións informáticas con enorme éxito, como o caso do correo electrónico, a ampliación dos campos ou subcampos conceptuais faise necesaria, e as realidades preexistentes poden verse dende unha perspectiva diferente. Os avances tecnolóxicos aféctannos dende moitas fronteiras e isto acábase reflectindo tamén na lingua, que corre parella con eses acontecementos. Así, imos de seguido comentar varios termos relacionados co correo electrónico.

d) *Snail mail*

O concepto co que se asocia univocamente o termo *snail mail* é o dun “servicio postal tradicional considerado ironicamente polos internautas, que se caracteriza pola súa lentitude en comparación co correo electrónico”. As propostas das diferentes linguas consultadas ofrecen as seguintes solucións, unhas veces facendo fincapé na comparación co correo postal, e outras veces subliñando a característica lentitude do correo ordinario de forma irónica mediante un símil, que queda implícito na expresividade do termo:

Inglés: snail mail≈, postal mail≈, S-mail≈, Smail≈

Catalán: correu ordinari, correu caragol≈

Español: correo postal, correo ordinario, correo caracol≈

Francés: courrier escargot≈, courrier postal, courrier poste, escargotique≈³⁰

Italiano: posta lumace≈

Portugués: correio lesma≈

Na maioría destes termos a comparación da lentitude do correo ordinario coa rapidez do correo electrónico faise a través da referencia á lentitude de movemento do caracol ou da lesma. Para o termo galego propoñemos unha creación semellante, seguindo a intención irónica do termo orixinal, pero preferímo-la lexía “correo tartaruga”, xa que na nosa cultura a asociación de movemento lento cun animal faise habitualmente coa tartaruga. Tampouco se pode desbotar unha formación como “correo caracol”, que tampouco nos resulta allea.

e) *Spam*

Trátase dunha mensaxe inútil, non solicitada, inoportuna –como as caídas de cartas, a publicidade de determinadas empresas en busca de clientes potenciais, etc.–, e a miúdo provocadora, sen ningunha relación co tema que se trata, que se envía masivamente a numerosos grupos de noticias, foros de

30. De *escargot* e *électronique*.

discusión, enderezos de correo electrónico, ou que aparecen nas páxinas de Internet, e que causa deste xeito unha verdadeira contaminación das redes e o malestar dos receptores.

Os termos comparten en cada un dos casos das linguas observadas unhas características semánticas que describen, desde diferentes perspectivas, o mesmo fenómeno: “contaminación”, “non solicitado” ou “non desexado”, “propaganda”, etc., características que poden introducirse tamén mediante símiles ou referencias a realidades extralingüísticas que poden estar vencelladas estreitamente coa cultura que as xera:

Inglés: spam≈, spam message≈, unsolicited bulk e-mail, unsolicited commercial e-mail, UCE, unsolicited e-mail, electronic junk e-mail.

Español: spam≈, correo basura

Francés: pollurriel³¹, pollu³², message-réseau³, pub-réseau³, pub-poubelle, pourriel³, courriel-rebut, message poubelle, courrier commercial non sollicité, courrier non sollicité

Italiano: spam≈

Portugués: correio eletrônico contendo mensagens irrelevantes, lixo

Galego: spam≈, carne de porco en conserva³³

A orixe do termo anglosaxón é dubidosa. Mentres algunhas obras lexicográficas fan referencia á posibilidade de que procede da canción de Monty Python:

«Spam spam spam spam , spam spam spam spam, lovely spam, wonderful spam...»³⁴,

onde *spam* é unha repetición interminable de texto baleiro de contido e insertible, outras opinan que procede da University of Southern California, onde relacionaron este tipo de correo coa comida á que fai referencia o termo *spam* en inglés (unha comida que ninguén quere ou pide, e que se deixa de lado a miúdo, aínda que ás veces pode ser saborosa)³⁵, e que toma o seu nome da marca comercial formada mediante as siglas de *Shoulder of Pork and HAM*³⁶, unha carne de porco en conserva, ou ben ás siglas correspondentes a *Super Processed Artificial Meat*.

31. De *pollution* e *courriel*.

32. Abreviatura de *pollurriel*.

33. Vid. V.V.A.A., 1996, p. 10.

34. Vid. http://webopedia.internet.com/Internet_and_Online_Services/Electronic_Mail/spam.html; vid. tamén http://jamillan.com/v_spam.htm.

35. Vid. nota 13.

36. Vid. http://www.granddictionnaire.com/_fs_global_01.htm.

En canto ás formas rexistradas en galego, ademais de descarta-lo emprego do anglicismo, consideramos que non é moi atinada a traducción literal de *spam* na súa acepción na lingua xeral de carne en conserva, que recollen algúns glosarios, xa que esta denominación, ademais de ser moi longa (está infrinxindo unha das características principais dos termos, a súa brevidade), non é significativa para os usuarios galegos, xa que a realidade extralingüística á que está facendo alusión énos culturalmente allea, e coa traducción perde as connotacións que inicialmente tiña para o usuario anglófono, connotacións que nós non recibimos ó remate do trasvasamento da información. Polo tanto, tamén se está a vulnera-lo principio de claridade dos termos.

A opción que propoñemos é a de “correo electrónico lixo”, ou simplemente “lixo”, que recolle de maneira resumida tódalas ideas que reflectiamos ó principio, de maneira sinxela e concisa, aínda que non de forma tan lúdica.

f) *Electronic mailbox*

Trátase dun único concepto: “distribuidor electrónico onde se deixan e se recollen as mensaxes que se transmiten mediante o sistema de correo electrónico”. As linguas que observamos ofrecen as seguintes posibilidades:

- Inglés:** electronic mailbox, mailbox
- Catalán:** bústia electrònica
- Español:** buzón electrónico
- Francés:** boîte aux lettres électronique
- Italiano:** mailbox, casella di posta elettronica
- Portugués:** caixa de correio eletrônico, caixa de correo electrónico, mailbox

Se botamos man dos recursos que xa existen na nosa lingua, vemos que para proporciona-la alternativa autóctona chega con recorrer a un termo xa existente, “caixa de correo” –como fan o resto das linguas observadas–, e engadir-lle o elemento diferenciador, neste caso o adxectivo “electrónico”: “caixa de correo electrónico”. Deste xeito tan claro vemos que debemos evita-los anglicismos que figuran arriba, que son tan facilmente substituíbles.

g) *Emoticon*

Este anglicismo denomina o símbolo gráfico normalmente feito con caracteres ASCII que emula a forma dunha pequena cara que reflicte o estado de ánimo da persoa que escribe, e que atopamos frecuentemente dentro das mensaxes transmitidas por ordenador. As linguas consultadas ofrécennos moi poucas variantes:

- Inglés:** emoticon, smiley, smiley face, smilie face, smilie
Español: emoticon
Francés: binette, émoticône^{*37}, souriant^{*38}, souriard^{*39}, frimousse^{*40}
Italiano: emòticon, faccina nel sign
Portugués: emoticon, smiley

O termo orixinal está formado pola combinación de “emoti(on) e “(i)con”, recurso que toman outras linguas achegadas ó galego, como é o caso do portugués. Seguindo este esquema unha das posibilidades que temos en galego é adopta-lo termo tal cal, é dicir, aceptar “emoticon”, adaptalo coa versión “emocicona” (de EMOCión e ICONA), ou ben considerar “icona de emocións”.

h) @

Trátase dun símbolo en forma dun “a” cun redondel ó seu redor, que serve como separación nun enderezo de correo electrónico entre o nome do usuario do correo e o nome do servidor, e que pode substituírse por “en”. Aínda que pode non considerarse un anglicismo, xa que non é propiamente unha palabra, os problemas xorden á hora da súa lectura. Como exemplos das solucións terminolóxicas posibles temos:

- Inglés:** at-sign, commercial at, at sign, @ sign
Español: arroba, a comercial
Catalán: arrova, rova
Francés: a commercial, arobas, arrobass, séparateur @, symbole @^{*41}, signe @^{*42}
Italiano: chiocciola, chiòcciola
Portugués: a comercial, arroba
Galego: arroba

37. Este termo non seguiu a empregarse pola súa falta de precisión, xa que unha *binette* non é unha icona, no sentido que se lle recoñece en informática a este termo.

38. Unha *binette* pode suxerir expresións diferentes ó sorriso. Este termo, calco do *smiley* inglés, xa non se considera aceptable.

39. Vid. nota 33.

40. Adoptado pola Commission générale de terminologie et de néologie de France no 1999, non tivo o éxito esperado, xa que os usuarios xa se acostumaran dende o 1995 a empregar *binette*, e *frimousse* non achegaba ningunha precisión maior ó primeiro termo, e compartía a mesma idea global, o mesmo nivel de lingua e as mesmas connotacións (www.granddictionnaire.com/)

41. Termo que xa non se emprega porque carece de precisión.

42. Vid. nota 36.

A orixe do termo non está moi clara. O DRAE indica que “arroba” é de orixe árabe⁴³, mentres que o Office de la langue française do Quebec apunta como posible etimoloxía, para “arobas”, a deformación da expresión «à rond bas de casse», que fai referencia á propia forma do símbolo –un “a” minúsculo rodeado dun círculo⁴⁴.

O italiano é a única lingua das seleccionadas que ofrece maior creatividade terminolóxica, xa que opta por unha solución totalmente innovadora, asociada claramente e sen ningunha dúbida á forma do símbolo.

Dada a ampla divulgación de “arroba” en galego, propónse conservar esta forma, común á maioría das linguas observadas. Como alternativa pódese considerar tamén “a comercial”, termo asociado internacionalmente co correo electrónico.

REFERENCIAS BIBLIOGRÁFICAS

Terminoloxía teórica

- ARNTZ, R. e PICHT, H. 1995. *Introducción a la terminología*, Madrid: Fundación Germán Sánchez Ruipérez-Pirámide.
- CABRÉ, T. 1992. *La terminologia. La teoría, els mètodes, les aplicacions*, Barcelona: Empúries.
- SAGER, J. C. 1990. *A practical course in terminology processing*, trad. de Laura Chumillas Moya [inglés], Madrid: Pirámide, 1993.

Diccionarios

- COROMINAS, J. e PASCUAL, J. A. 1991. *Diccionario crítico etimológico castellano e hispánico*, (6 vols.), Madrid: Gredos.
- GARCÍA, C. e GONZÁLEZ GONZÁLEZ, M. (dirs.). 1997. *Diccionario da Real Academia Galega*, A Coruña: Real Academia Galega.
- GONZÁLEZ GONZÁLEZ, M. e SANTAMARINA FERNÁNDEZ, A. 1990. *Vocabulario ortográfico da lingua galega (VOLGA)*. Santiago: ILG-RAG.
- MACHADO, J. P. 1995. *Dicionário etimológico da língua portuguesa* (5 vols.), Lisboa: Livros Horizonte.
- MOLINER, M^a. 1992. *Diccionario de uso del español*, (2 vols.), Gredos: Madrid.
- SANTAMARINA FERNÁNDEZ, A. (ed.). 2000. *Diccionario de diccionarios*, A Coruña: Fundación Pedro Barrié de la Maza (Biblioteca Filolóxica. Instituto da Lingua Galega).

43. “Del ár. *ar-rub*, la cuarta parte [del quintal].” (V.V.A.A., 1992, p.199).

44. “L’étymologie du terme « a robas » est nébuleuse. Cette forme proviendrait semble-t-il de la déformation de « a rond bas de casse », c’est-à-dire « a minuscule » entouré d’un rond (http://www.granddictionnaire.com/_fs_global_01.htmwww.gra.)

Informática e telecomunicacións

Estudios teóricos:

JIMÉNEZ SERRANO, O. 1998. "La terminología de Internet como desafío para el traductor español", *II Estudios sobre traducción e interpretación*, Málaga: CEDMA.

MILLÁN, A. 1997. "Internet, una red para el español", México: Primer Congreso Internacional de la Lengua Española.

Diccionarios especializados:

ALARCÓN ÁLVAREZ, E. 2000. *Diccionario de Informática e Internet*, Madrid: Anaya Multimedia.

VV.AA. 1992. *Diccionario de la Lengua Española*, Madrid: Real Academia Española.

VV.AA. *Glosario básico sobre Internet*, Educación San Luis Informática.

Recursos na rede sobre terminoloxía de internet

CATALÁN

El catalaNet. Diccionari Catalá de Terminologia Cibernàutica:

<http://www.uvigo.es/utilidades>

ESPAÑOL

Interdic-Diccionario de Internet en español:

<http://www.arrakis.es/~aikido/interdic>

MILLÁN, J. A., *Vocabulario de ordenadores e Internet* (inclúe «La Web en 70 palabras» no que colabora X. Castro, "Cibergaita", www.xose.xcastro.com):

<http://www.jamillan.com>

FRANCÉS

Dictionnaire de l'informatique et d'internet:

<http://dicofr.com/def2/liste/listel.html>

Le grand dictionnaire terminologique. Québec: Office de la langue française:

<http://www.granddictionnaire.com> (con equivalencias en inglés).

GALEGO

Proxecto Trasno de traducción do sistema operativo Linux ó galego:

trasno.gpul.org

Proxecto Xis de traducción do sistema operativo Windows ó galego:

www.galego21.org/xis/software/navigator.htm

ITALIANO

Arcanet. Internet e guida introduttiva alla rete:

<http://www.arcanet.it/internet/glossa.htm>

PORTUGUÉS

CAETANO FERREIRA, M., *Dicionario de Internetês:*

<http://homepage.esoterica.pt/~amcf/interentes.html#g>

MULTILINGÜE

Ciber-Léxico comparativo (Inglés-Castellano):

<http://www.telefonica.es/index/atajos/ciberlexico.html>

Dictionnaire panlatin de l'informatique:

<http://crete.argyro.net/tele3/terme1.cfm>

FERNÁNDEZ CALVO, R., *Glosario básico inglés-español para usuarios de internet:*

<http://www.ati.es/novatica/glointv2.html>

Free on-line dictionary of computing:

<http://www.foldoc.org>

Multilingual computer dictionary:

<http://www.ioc.ee/arvutisonastik/index.html>

Webopedia:

<http://webopedia.internet.com/TERM/1/link.html>

Bancos de datos terminológicos oficiales

BUREAU DE LA TRADUCTION (CANADÁ)

http://www.translationbureau.gc.ca/pwggsc_internet/index_e.html

CILF (Conseil International de la Langue Française)

<http://www.cilf.org/cd.fr.html>

DANTERM (Banco de termos dinamarqués)

<http://www.ife.dk/Danterm/>

DGLF (Diréction Générale de la langue française)

<http://www.culture.fr/culture/dglf/garde.htm>

EURODICAUTOM (Banco terminológico da UE)

<http://eurodic.ip.lu/cgi-bin/edicbin/EuroDicWWW.pl>

EUSKALTERM

<http://www.ivap.es>

EUTERPE (Banco de termos do Parlamento europeu)
http://germany.trados.com:4712/mtw_logon

DFAOTERM (Banco de termos da FAO)
<http://www.fao.org/FAOTERM/main-s.htm>

ICELANDIC WORD BANK (Banco de termos islandés)
<http://www.ismal.hi.is/ob/index.en.html>

ILOTerm (Banco de termos da OIT)
<http://ilis.ilo.org/ilis/ilisterm/ilsearte.html#SearchFormTermF>

ITU Terminology Database (TERMITE)
<http://www.itu.int/search/wais/Termite/index.html>

JIAMCATT (Joint International-Agency Meeting for Computer-Aided Terminology and Translation)
<http://jiamcatt.unsystem.org/french/jiamcatf.htm>

NORDTERM (Banco de termos nórdico)
<http://terminology.uwasa.fi/nordterm/ntg/da.html>

OLF (Office de la langue française, Quebec)
<http://www.olf.gouv.qc.ca/index.html>

OMS (Banco de termos da OMS)
<http://www.who.int/terminology/ter/>

SANCHO (ITU-T Sector Abbreviations and definitions for a tele Communication thesaurus Oriented database)
<http://www.itu.int/sancho/index.htm>

TEPA (Banco de termos finlandés)
<http://www.tsk.fi/tepa/>

TERMCAT
<http://www.termcat.es/cercaterm/>

TIS (Terminological Information System)
<http://tis.consilium.eu.int/utfwebtis/frames/introfsEN.htm>

